

Cronica Veselă

CALEIDOSCOP: Sonete de Mart

Am încercat să scriu în triolete,
Cercai apoi ca Uhland o baladă,
Am proiectat pe urm' o Iliadă...
Emfatic mîna mi-am trecut prin plete,

La cap mi-am pus comprese de zăpadă,
Ca alt Buffon am tot schimbat manșete...
O, cum m'aș da cu capul de părete,
Ca Decebal m'aș arunca în spadă!

Un vers! Un vers cum e un bronz de Spæthe
Ce n'ar reprezînta pe Cincinat —
Un vers într'adevăr înaripat,

Un vers și-apoi să mă înnece în Lethe —
Dar e 'n zadar! Azi nu sînt inspirat...
De-aceia astăzi vă servesc sonete.

* * *

Arvers cu toate-acestea c'un sonet
Și-a pironit în veșnicie-un cui,
Deși nu exista, pe vremea lui,
Dragomirescu, marele estef.

Dar nu's Arvers, ci un sărman poet,
Și sînt contemporanul domnului
Mai sus citat, și orice-ar fi să spui,
Cît de frumos, de fin și de discret,

Hibridul critic ar strîmbe din nas,
Și-apoi cu o costură de-argument
Tăind sonetul ca pe-un ananas,

Ar decreta că nu sînt suculent...
Ce vrei?! Nu dai bacșiș—nu ai talent:
Așa-i portarul nostru din Parnas.

* * *

Literatura noastră-i iarmarocul
Spre care fel de fel de cavaleri
Se năpustesc, ca marile Puteri
Ce vor să ia cu orice preț Marocul.

Ici-colo vezi Sibile cu ghiocul...
Vin fii de proletari și chiar boeri :
Sînt gloriile de astăzi și de ieri, —
Și toți aleargă să și desfacă stocul.

Ca din pămînt vezi că răsar barace,
Menajerii cu strigătoare firme,
Se 'ntind ca să te prindă mîni rapace,

Te'nduioșază colo mîni infirme...
Tu cugetă,—și lasă-i să s'afirme
Cum poate fiecare... Dă-le pace !

* * *

„Ce oameni cumsecade sînt poeții !
Cei morți—bine 'nșeles... Cei ce trăesc,
I-aștept să moară toți, ca să-i iubesc...
O, Parcelor, lungiți-mi firul vieții !

Cei morți nu protestează, nu cîrtesc,
Darăștia vii, mai rău ca precupeții
Mă 'njură pentr'un vers în centrul pieții,
De'mi vine uneori să 'nnebunesc !

Să am eu coasa ta, hidoasă moarte,
Ce hecatombă-aș face eu din ei !
Să-i văd murind aci, supt ochii mei !“

...Așa 'și zicea un critic : „Ah, ce brute !
Ce de volume nouă apărute !...“
Apoi porni cu ciudă mai departe...

* * *

S'au întâmplat atâtea 'n luna asta,
 Dar să mă ierți, iubite cititor:
 Eu îți vorbesc de cele ce mă dor —
 Și prea puțin îmi pasă de năpasta

Ce-a dat peste-un celebru „director”, —
 Nici de succesul glasului lui Nasta,
 Și nici că 'n Parlament postumul Basta
 A reușit s'omoare-un orator...

Mă miră mult că n'avem cranii sparte,
 Și n'a curs sânge ca de obicei...
 Sintem deprinși ca cei dela Pompei:

Glumim și rîdem la doi pași de moarte...
 Vulcanul arde însă, domnii mei!
 Feriți-vă de Idele lui Marte!...

* * *

Ferește-te de Idele lui Marte,
 Oricît ai crede în metempsicoză,
 Cum ține 'n veci Persanu 'n mină-o roză,
 Tu urmărește-ți gîndul pîn la moarte.—

De-ar fi să-i dai un straiu în vers sau proză,
 Muncește-ți gîndul tău și stai deoparte,
 Căci fără muncă nu-i apoteoză—
 Și toate celelalte sînt deșarte.

Dar mai cu samă 'n luna ast' nefastă
 Muncește îndoit și fii cuminte,
 Căci moartea te pîndește la fereastă.

Muncește fără preget, înainte,
 Și nu uita că viața asta proastă.
 E ca și antereul lui Arvinte.

A. Mirea

FĂRIMITURI

În jurul unei iscălituri.—Ziarul „Ordinea“ a publicat o serie de articole prin care d. Teodor Crivăț, fost deputat, critică reformele militare ale d-lui general Averescu, ministru de războiu. Noi nu facem aici politică, deci nu am să criticăm criticile aduse legilor d-lui general Averescu; vreau numai să observ că însăși iscălitura criticului e foarte criticabilă. În adevăr, d. Teodor Crivăț și-a semnat articolele astfel: „Teodor Crivetz, fost raportor al bugetului războiului“.

Prima mea critică contra criticului e că „fost raportor al bugetului războiului“ nu este un titlu care se poate înscrie pe o cartă de vizită sau sub semnătura unui articol de gazetă. Faptul că cineva a fost raportor la un buget este un simplu incident al demnității sale de membru al parlamentului. Ce ar zice d. Crivăț dacă eu aș iscăli această cronică: „George Ranetti, colaborator la numărul precedent al „Vieții Românești“? N'ar avea drept să ridă d. Crivăț, când ar vedea într-un ziar o iscălitură ca aceasta: „Vasile Ionescu, fost întrerupător al discursului deputatului Dumitru Popescu“?

A doua a mea critică contra criticului dela „Ordinea“ este că d-sa, în loc să se subscrie *Crivăț*, cum îi spune toată lumea ce-l cunoaște și cum singur își zicea, mi se pare, până dăunăzi, s'a iscălit: *Crivetz*. De ce? E mai distins așa? Oare crivățul devine zefir dacă *ă* e schimbat în *é* și *ț* în *tz*?

Știu că legile ortografice nu se întind și asupra numelor proprii. Aceste nume sînt ca amorul din „Carmen“: „qui n'a jamais, jamais connu de loi“. Totuși, numele proprii ar face bine să se supună dacă nu legilor ortografiei, cel puțin legilor nescrise ale bunului simț. Căci dacă d. Crivăț, un om cult, se iscălește *Crivetz*, pentru ce nu s'ar iscăli țata Tinca din Tîrchilești: *Tzatz Thynka*? Dacă d-lui Crivăț îi displace cuvîntul pe care-l poartă ca nume, și e explicabil că crivățul îl lasă rece, să meargă mai departe cu schimonosirea ortografiei și să-și zică: *Kryvetz*. Incalte, să se știe că d-sa se iscălește pe limba esperanto, nu pe romînește.

Esperanto.—Fiindcă veni vorba de esperanto și fiindcă esperanto e azi la modă, două cuvinte nu strică. E mi se pare a treia încercare—după „volapük“ și „la langue bleue“—de-a se crea o limbă universală pentru toate semințiile pămîntului. Cu toată reclama gălăgioasă ce se face în jurul noei limbi, eu unul sînt convins că ea este născută moartă ca și celelalte două ce au precedat-o; vorba celuia: esperanto, esperanto, more... parlando. O asemenea limbă artificială nu răspunde la nicio nevoie simțită, întrucît limbi străvechi, ca limbile franceză, engleză și germană sînt deja azi răspîndite în toate colțurile lumii și înlesnesc relațiunile dintre popoarele cele mai depărtate unele de altele. Nu-i vorbă, la noi în România, grozav s'ar simți uneori trebuința unei

limbi ca esperanto, de pildă în Parlament, unde, deși toți vorbesc românește, se amestecă limbile câteodată așa de babilonic că nimeni nu mai înțelege pe cellalt, cu toate că toți,—și liberali, și conservatori puri și conservatorii... purim,—toți pretind că vorbesc peritru acelaș folos al patriei comune.

Dăunăzi la geamurile librăriilor am văzut mai multe cărți tipărite în esperanto, printre care o traducere a unei piese a lui Shakespeare. Apoi, până aici. Dacă tot se mai poate admite succesul unei limbi artificiale care să servească pentru convorbiri curente, comerciale ori oficiale, între doi oameni de naționalități diferite, este desigur absurd să se conceapă o literatură în esperanto. Putea-va o limbă născocită de un om să redea cu acelaș colorit și subtilitate cugetarea și sentimentele umane cum le redă limbile naturale, vii, cu tradițiuni milenare? Pun rămășag că Shakespeare în esperanto ar părea palid, pentru unul care-ar citi și englezește și românește, pus alături chiar de un volum al doamnei Smara. Shakespeare ar fi ca o sorcovă care, deși lucrată în splendide roze de mătăasă, nu poate susține comparația nici cu un mănunchiu de foi naturale de spanac vulgar în care însă palpită viața.

Chestia Davila.—Obsedanta chestie Davila a fost scoasă în sfârșit de la ordinea zilei. D. Haret a rezolvat această problemă eliminând pe d. Davila ca pe un factor comun. Trebuie să recunoaștem însă că d. Haret nu a rezolvat-o cu calmul calculator al unui matematician, ci mai mult prin gestul brutal al sabiei care taie nodul gordian. Oricum ar fi, bine că am scăpat de un soi de eternă și insolubilă chestie a Orientului. D. Davila, care în scrisoarea către d. Panu, spunea sfidător că, chiar de i se va cere demisia, va rămânea la Teatrul Național „ca un soldat al progresului și civilizației”, va putea să mediteze acum asupra fragilității măririlor omenești, mai ales a măririlor de teatru care fac într-o sară din acelaș actor un rege falnic, iar în sara următoare un valet care anunță solemn: „trăsura domnului conte e la scară”. Vai, nimeni nu e indispensabil, d-le Davila, și Teatrul Național va continua să trăiască și fără d-ta. Nu sînt indispensabili mai ales acei care au îngimfarea să creadă și să declare despre ei înșiși că sînt soldați ai civilizației și ai progresului. Directori au plecat mulți, mai mari chiar decît d-ta, și instituțiunea a rămas. Singurul soldat în adevăr indispensabil la Teatrul Național este pompierul de serviciu...

De sfîntul Gheorghe.—Cînd se va găsi un ministru care să revoace din calendar și pe... Sfîntul Gheorghe, acest soldat și mai belicos și mai belaliu decît d. Davila? Sfîntul Gheorghe însă, păzitor al sacro-santei proprietăți, pare a fi inamovibil, cum și inamovibile sînt și suferințele bieților chiriași. Aceștia cu adevărat ar merita să fie înscrși în calendar, căci mai rar mucenici ca dinșii. E drept însă că, dacă chiriașii țipă contra ferocității proprietarilor, aceștia nu găsesc cuvinte destul de energice

ca să veștejească purtarea chiriașilor. Adevărul, ca totdeauna, e la mijloc: sînt și proprietari de treabă, sînt și chiriași buni.

Pentru preamărirea chiriașilor model, nu pot rezista ispltei de-a reproduce o anecdotă nostimă al cărei autor nu-l cunosc; mi-a comunitat-o un prieten secretar de legație, care a citit-o într'un ziar sîrbesc tradusă de pe o gazetă ungurească...

Anecdota grăește că odată s'a publicat prin gazete un anunț în termenii următori:

**„1275 pleoșnițe vii caută d-l X strada
Cutare No. cutare. Prețuri avantagioase“.**

Domnul X a primit chiar a doua zi mii de oferte. Toți corespondenții se angajau să-i furnizeze pleoșnițele gratis. Unul dintre ei a avut însă curiozitatea să-l întrebe:

— Ce faci, d-le, cu atîtea pleoșnițe?

— Uite ce, d-le, i se răspunse. Eu stau de zece ani în casa din strada cutare No. cutare. Acum înainte de Sf. Gheorghe, proprietarul a găsit cu cale să-mi urcē prețul chiriei în mod scandalos. L'am anunțat că sunt silit să mă mut. Atunci, el m'a somat prin portărei să-i predau casa în aceeași stare în care am găsit-o. Ori, eu o găsisem plină de pleoșnițe, 1275 de pleoșnițe, niciuna mai mult niciuna mai puțin, le-am numărat cînd le-am distrus cu mari greutate.

— Ei bine?

— Ei bine, pleoșnițele acum au dispărut, cum îți spusei. Nu sînt eu dator, chiriaș cinstit, să reinstalez în casă cele 1275 de gînganii, deoarece proprietarul îmi reclamă să-i las locuința în starea în care am găsit-o?

George Ranetti

